De Nederlandse gemeente Beesel (hierna: “Beesel”) heeft AKD gevraagd juridisch advies te geven over de volgende kwestie.

1.2

Op 10 augustus 2023 tekende Beesel samen met vier andere Europese gemeenten, te weten de gemeenten Furth im Wald (de), Grez-Doiceau (be), Monção (pt) en Montblanc (es), een Letter of Intent. De gemeenten hebben hierbij hun voornemen kenbaar gemaakt om samen te werken op het gebied van Sint Joris en de Draak. Meer specifiek is hun doel het aanvragen van certificering als 'Culturele Route van de Raad van Europa'. Deze certificering wordt door de Raad van Europa toegekend aan legaal opgerichte netwerken die zich richten op een Europees thema en activiteiten uitvoeren in ten minste drie lidstaten van de Raad van Europa.

1.3

De regels voor de toekenning van de certificering zijn vastgelegd in een resolutie van het Comité van Ministers van de Raad van Europa (CM/RES(2013)67). Deze criteria houden onder meer in dat projectinitiatiefnemers multidisciplinaire netwerken moeten vormen. Dergelijke netwerken moeten een wettelijke status hebben.

1.4

Beesel heeft AKD gevraagd te adviseren over hoe de juridische status van het netwerk rond het thema Sint Joris en de Draak het beste kan worden vormgegeven. Hieronder gaan we eerst in op het relevante juridische kader zoals vastgelegd door de Raad van Europa. Daarom gaan we in op de vraag hoe de relevante criteria volgens de Nederlandse wet kunnen worden toegepast.

JURIDISCHE STATUS: VERENIGING

2.1

Juridisch kader: oprichting van een ‘vereniging’

2.1.1

Zoals hierboven vermeld zijn de regels voor de toekenning van de certificering 'Culturele Route van de Raad van Europa' vastgelegd in Resolutie CM/Res(2013)67. De regels omvatten een lijst met criteria voor netwerken (paragraaf III van de resolutie). Deze lijst bevat de volgende bepaling:

"Projectinitiatieven zullen multidisciplinaire netwerken vormen die zich in verschillende lidstaten van de Raad van Europa bevinden. Dergelijke netwerken moeten: [...]

een juridische status hebben, hetzij in de vorm van een vereniging, hetzij in de vorm van een federatie van verenigingen;"

2.1.2

In de Franse versie luidt de bepaling: "s'être doté d'une structure juridique, soit sous forme d'association, sous sous forme de fédération d'associations".

2.1.3

Op basis van deze bepaling concluderen we dat netwerken, voordat zij de certificering Culturele Route kunnen krijgen, een vereniging of een federatie van dergelijke verenigingen moeten oprichten. De oprichting van rechtspersonen wordt uiteraard geregeld door het nationale ondernemingsrecht van de lidstaten van de Raad van Europa. In dit verband begrijpen wij dat het woord ‘vereniging’ (zowel in de Engelse als de Franse taalversie van de Resolutie) verwijst naar rechtspersonen zoals de ‘vereniging’ naar Nederlands en Belgisch recht, de ‘verein’ naar Duits en Belgisch recht. , de 'vereniging' naar Frans en Belgisch recht, de 'associação' naar Portugees recht en de 'fundación' naar Spaans recht.

2.1.4

Kortom, we concluderen dat de initiatiefnemende gemeenten, om de toekenning van de Culturele Route-certificering met als thema Sint-Joris en de Draak aan te vragen, óf (1) één vereniging kunnen oprichten in een van de lidstaten, óf (2) elk richt een vereniging op in zijn eigen lidstaat en richt bijgevolg een federatie van deze verenigingen op.

2.1.5

Hieronder zullen wij kort enkele relevante aspecten met betrekking tot de oprichting van een vereniging naar Nederlands recht uiteenzetten.

2.2

Leden van een vereniging

2.2.1

Naar Nederlands recht wordt een vereniging opgericht bij notariële akte. Een Nederlandse vereniging moet leden hebben (anders is er geen vereniging). Iedereen (natuurlijk persoon of rechtspersoon), ook een buitenlandse gemeente, kan lid zijn van een Nederlandse vereniging. Noch de literatuur, noch de jurisprudentie bevatten enige beperking ten aanzien van wie lid kan zijn van een vereniging. De vereniging kan echter zelf besluiten dergelijke beperkingen in het leven te roepen, bijvoorbeeld door te bepalen dat alleen gemeenten lid kunnen zijn van de vereniging.

2 3

2.3.1

Nederlandse gemeenten

Verder hebben we de vraag behandeld of een Nederlandse gemeente – voor zover het de Nederlandse wet betreft – lid kan worden van een buitenlandse vereniging. Wat dat betreft merken wij op dat Nederlandse gemeenten zich niet bij elke rechtspersoon kunnen aansluiten. Het Nederlandse recht impliceert een voorkeur voor publieke rechtspersonen wanneer zowel publieke als private rechtspersonen kunnen worden ingezet om het gestelde doel te bereiken. Met andere woorden: als een Nederlandse gemeente haar doel kan bereiken door het oprichten van een

publieke rechtspersoon, dan zou zij dat moeten doen in plaats van een private rechtspersoon op te richten. In deze situatie kunnen de gemeenten echter beargumenteren dat vanwege de regels en criteria vastgelegd door de Raad van Europa alleen de oprichting van een vereniging (of een federatie van verenigingen) zal volstaan om in aanmerking te komen voor de toekenning van de Culturele Route-certificering.

2.3.2

Bovendien bepaalt de Nederlandse wet dat als een gemeente lid wil worden van een buitenlandse vereniging, dit in het algemeen belang moet zijn. Gemeenten hebben op dit punt echter een discretionaire bevoegdheid. In deze situatie is de vereniging nodig om de vereiste juridische status te creëren met betrekking tot de samenwerking onder het thema Sint-Joris en de draak. Gezien het doel van deze samenwerking en de publieke waarde van de mogelijke Culturele Route-certificering kan worden aangetoond dat deelname aan een dergelijke vereniging in het algemeen belang zou zijn. Bovendien zal de gemeenteraad van Beesel moeten worden geraadpleegd voordat er een besluit wordt genomen (Artikel 160 lid 2 Gemeentewet).

2.3.3

Verder moet worden vermeld dat bij het formuleren van dit advies geen rekening is gehouden met de eigen regels van de gemeente.

3

3.1.1

CONCLUSIE

Concluderend merken wij op dat, om in aanmerking te komen voor de toekenning van de Cultuurroutecertificering, de gemeenten (onder meer) een vereniging of federatie van verenigingen zullen moeten oprichten. Deze vereniging kan worden opgericht in een van de lidstaten waar de samenwerkende entiteiten gevestigd zijn.

3.1.2

Volgens de Nederlandse wet is het voor Beesel mogelijk om een vereniging op te richten. De overige gemeenten kunnen lid worden van deze vereniging. Ook kan Beesel lid worden van een buitenlandse vereniging. In beide gevallen zal Beesel de gemeenteraad moeten raadplegen voordat een dergelijk besluit wordt genomen.

3.1.3

In deze nota worden geen vragen beantwoord over de toepassing van het nationale recht van de andere lidstaten waar de samenwerkende gemeenten zijn gevestigd.